

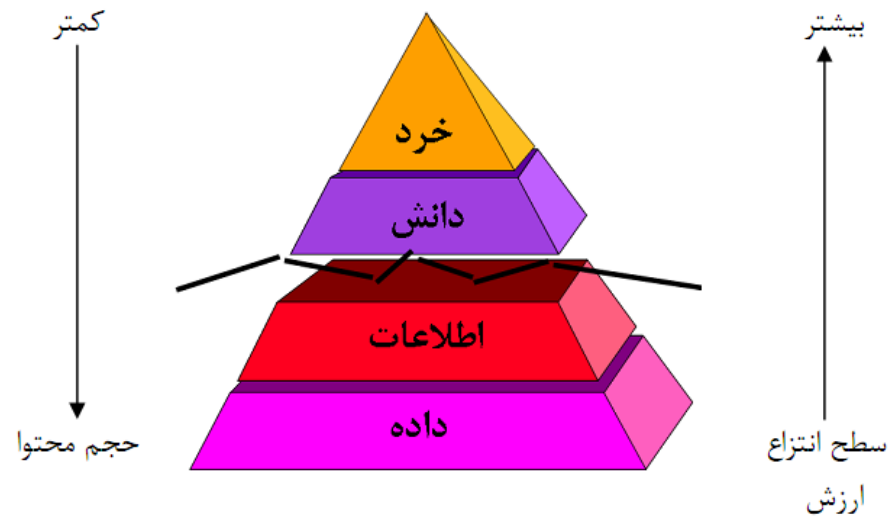
بسمه تعالی

درس روش تحقیق

آشنایی با تحقیق و پژوهش

□ زندگی کردن در عصر انفجار اطلاعات سوالات زیادی را برای بشر مطرح می کند.

سلسله مراتب دانش

- پژوهش (Research): عالی ترین نوع کسب دانش و پیشتاز هر برنامه ریزی خلاق.
- خلاقیت سه جنبه دارد:
 - نو بودن (Originality)
 - برآورده کردن یک هدف
 - استمرار داشتن
- چهار شرط جهت انجام تحقیق:

□ ویژگی های تحقیق علمی :

□ توسعه ای بودن

□ نوع آوری در موضوع

□ قابلیت بررسی داشتن

□ نظم داشتن

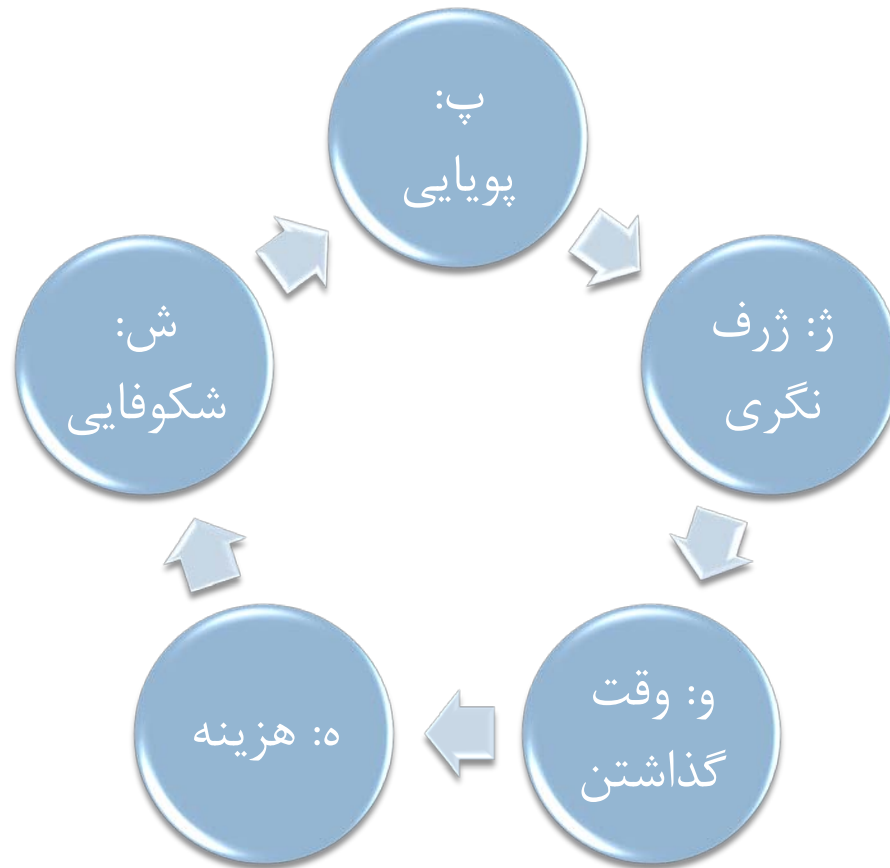
□ تخصص طلبی

□ تعمیم پذیر بودن

□ دقت و ژرف اندیشی

□ مستند بودن و پشتوانه علمی داشتن

□ رعایت امانت در استفاده از تحقیقات دیگران

□ تعاریف:

- پیدا کردن یا جستجوی حقیقت.
- یافتن جواب یک پرسش.
- علمی منظم که نتیجه پاسخ سوالات موضوع تحقیق است.
- مجموعه قواعد و مقرراتی که چگونگی جستجو برای یافتن هدف را نشان می دهد.
- اولین مرحله تحقیق: احساس وجود یک مشکل = مسئله یابی.
- داشتن روحیه پرسشگری.

انواع تحقيق

.

انواع تحقیق از دید روش شناسی

انواع تحقیق از دیدگاه چگونگی ارائه

- علمی-پژوهشی: هر تولیدی که به دنبال جستجوی حقایق و برای کشف بخشی از معارف و نشر آن در میان مردم و به قصد حل مشکلی یا بیان اندیشه ای در موضوعی از موضوع های علمی، از طریق مطالعه ای نظام مند، برای یافتن روابط اجتماعی میان پدیده های طبیعی به دست آید و از دو خصلت اصالت و ابداع برخوردار باشد و نتایج آنها به کاربردها، روشها و مفاهیم و مشاهدات جدید در زمینه علمی با هدف پیشبرد مرزهای علمی و فن آوری منجر گردد، علمی - پژوهشی قلمداد می شود.
- از دل پروژه های تحقیقاتی، پایان نامه ها و رساله های دکتری بیرون می آیند.
- دارای ساختار مشخص و تمام پژوهشی هستند.
- از اصول و روشهای تحقیق پیروی می کنند.
- ۵ هزار تا ۱۰ هزار کلمه دارند.

□ ترتیب قسمت های آن به شکل زیر است:

- عنوان مقاله (Title)
- مشخصات نویسندگان (Affiliation)
- چکیده (Abstract)
- کلمات کلیدی (keywords)
- مقدمه (Introduction)
- روش (Method)
- بحث (Discussion)
- نتیجه گیری (Conclusion)
- تقدیر و تشکر (Acknowledgement)
- منابع (References)
- ضمایم و پیوستها (Appendix)

□ علمی-ترویجی : این گونه مقالات به مقالاتی گفته می شود که به ترویج یکی از رشته های علوم می پردازد و سطح آگاهیها و دانش خواننده را ارتقاء می بخشند و او را با مفاهیم جدید علمی آشنا می سازد. این گونه مقالات می توانند به صورت تألیف و یا ترجمه باشند . اصولاً مقالات ترویجی فقط برای اشاعه دانش بشری و عالمانه کردن آن و جهان پیرامونی آن است و هدف دیگری ندارد.

- به امور روز و قابل توجه پرداخته می شود.
- خیلی اوقات به شکل ترجمه منابع جدید یا معرفی فناوری روز است.
- گاهی اوقات شامل نقد، بررسی و یا معرفی کتابهای جدید است.

□ **مروری (Survey/Review) :** یک مقاله مروری تحقیقات اخیر در یک موضوع تحقیقی را

بگونه ای خلاصه و سازماندهی می کند که بتواند به دیگران در فهم و تجمیع آن موضوع کمک کند. یک مقاله مروری دانش زمینه ای لازم در آن موضوع را به عنوان یک فرض در نظر می گیرد و به آن نمی پردازد و در عوض به طبقه بندی تحقیقات انجام شده در آن موضوع و دورنمای این موضوع تحقیقاتی در آینده و ارزیابی و مقایسه راهکارها و روشهای موجود می پردازد.

□ گردآوری نتایج تحقیق دیگران.

□ به نوعی پیشینه کارهای انجام شده درباره یک موضوع.

□ اگر از خود این مقالات نتیجه جدیدی بدست آید و یا در قالب جدیدی بیان شود می

توان آن را در زمره مقالات علمی-پژوهشی قرار داد.

□ جایگاه و اعتبار بالایی دارند.

هدف اصلی مقاله علمی پژوهشی ایجاد یک استدلال است. یکی از بخش های چنین مقاله ای مرور ادبیات است یعنی در یک مقاله علمی پژوهشی ادبیات بعنوان اساس و بنیاد کار ارائه می شود و بینش جدیدی را که پژوهشگر بدنبال ایجاد آن است راپشتیبانی می کند اما هدف یک مقاله علمی ترویجی، خلاصه کردن و استنتاج مباحث و ایده های دیگران است بدون اینکه پژوهشگر چیز جدیدی به آن اضافه کند

□ انواع:

□ تالیف

□ ترجمه

□ تصحیح: وقتی نویسنده کتاب خود یا دیگران را با رویکردی نقدگونه دوباره می نویسد.

□ گردآوری.

□ پژوهشی گسترده که بنا به نیاز سازمانها در موضوعات خاصی تعریف می شود.

□ تفاوت اصلی پروژه و طرح :

خروجی پروژه به محصول، نتیجه یا خدماتی که به طور کلی بهش می گیم محصول یا خروجی. محصول پروژه می تونه به ساختمان باشه، به نرم افزار، به گزارش و امثال اون ها.

محصول یک یا چند پروژه بعد از تکمیل به پتانسیل تغییر به وجود میارن و وقتی این پتانسیل بالفعل می شه، عملاً به «نتیجه» به وجود میاره. مثلاً در مورد به بیمارستان، خود ساختمونی که می سازیم می شه خروجی یا محصول کارمون. این خروجی پتانسیلی برای کارکرد داره که وقتی در کنار خروجی های دیگه ای مثل پرسنل بیمارستانی، احیاناً سیستم تامین اجتماعی، بازاریابی و امثال اون ها قرار می گیره، «نتیجه» ای به وجود میاره: امکانات درمانی بیشتر برای مردم یا برای گروهی از مردم.

□ پروژه به وجود میاره، طرح به وجود میاره

- مسئله یابی (بیان مسئله)
- بررسی اجمالی
- تدوین فرضیه و سوالات اصلی
- بررسی وسیع
- تحلیل داده ها
- ارائه نظرات

□ شامل دو مرحله است: تعریف مسئله و تحلیل مسئله.

□

■ مشکل چیست؟

■ اهمیت مشکل چقدر است؟

■ پیشینه کار چگونه بوده و محققان قبلی چگونه به جواب رسیده اند؟ (به دید انتقادی نگاه شود)

□

■ پیامدهای ناشی از عدم توجه به مشکل چیست؟

■ چه باید کرد و چرا؟

■ هدف چیست؟

■ نتیجه ان تحقیق چگونه می تواند مفید باشد؟

□ این مرحله بسیار وابسته به دانش و خلاقیت محقق است.

- امکان حل مشکل یا کاهش آن و یا گسترش مرزهای دانش
- توانایی و برخورداری از دانش لازم
- توجه به نیازها و اولویت ها
- پیچیده نبودن موضوع و عملی بودن آن (زمان، تجهیزات، بودجه و ...)
- دسترسی به سوابق و پیشینه تحقیق و منابع مورد نیاز
- علاقه محقق (انگیزه + کشش کافی)

- سوال بر اثر جهل انسان ایجاد می شود ولی مسئله بر اثر دانایی و اطلاعات قبلی او.
- تا وقتی در مورد چیزی اطلاعات نداشته باشیم پرسشی هم به ذهن ما نمی رسد.
- اگر پاسخ پرسش موجود باشد آن را سوال می نامیم در غیر اینصورت یک مسئله است.

□ این بخش شامل موارد زیر است:

.

- از جمله مهمترین مراحل تحقیق
- هرچه وقت بیشتری گذاشته شود تحقیق از ارزش بالاتری برخوردار خواهد بود.
- نباید فقط به توصیف منابع مربوط به موضوع پرداخت بلکه می بایست با یک روند سیستماتیک به نقد آنها پرداخت تا مشخص شود در این سیر تاریخی هنوز جا برای ادامه تحقیق وجود دارد.
- تعیین محدوده و دامنه تحقیق
- یافتن مسیرهای جدید تحقیق
- آگاهی از پیشنهادهایی که بقیه برای ادامه تحقیق ذکر کرده اند (Future Works).
- و ...

❑ مشکلات مطالعه سیستماتیک:

❑ جمع آوری منابع

❑ ساختار نداشتن اطلاعات و عدم سازماندهی مناسب

❑ ارتباط نداشتن موضوعات جمع آوری شده با موضوع

❑ به چالش کشیده نشدن اطلاعات

❑ مطالعه شتابزده منابع و عدم توجه به منابع دست اول

❑ پوشش ندادن تمامی جنبه ها

❑ بدون تامل یافته های دیگران را معتبر دانستن

❑ توجه به نظرات مخالف هم و رقیب

❑ توجه نمایید که بدنه تحقیق از دل همین مرحله استخراج می شود.

❑

❑ منابع دست اول شامل رساله های دکتری و مقالات علمی - پژوهشی هستند.

❑ ذخیره نمودن اطلاعات.

❑ ساختار بخشیدن به اطلاعات.

□ مصاحبه اکتشافی:

□ زمانی صورت می گیرد که محقق در موقعیتی قرار ندارد که بتواند پرسشهای مشخصی مطرح کند.

□ با مصاحبه از اساتید دانشگاه و یا دیگر متخصصان.

○ برداشتهای بصری

□ بیشتر در تحقیقات کیفی استفاده می شود.

□ با حضور در آزمایشگاه و ثبت مشاهدات تجربی.

□ بعد از تحلیل مساله وقت آن است که محقق حدس و گمان هایی در مورد منابع مطالعه شده بزند.

□ چرا اینگونه؟

□ اگر از این روش استفاده شود احتمالا بهتر نتیجه نمی گیریم؟

□ با ترکیب این چند روش می توان روش بهتری خلق کرد؟

□ و

روش های جمع آوری داده ها:

- جمع آوری داده ها از مهمترین بخش های تحقیق است.
- بسته به اینکه داده ها از کجا و چگونه جمع آوری می شوند نوع تحقیق و نتایج حاصل از آن متفاوت خواهد بود.
- داده ها به دو شیوه جمع آوری می شوند:

.

□ بررسی کیفی اطلاعات وب سایت ها:

.

- ساده ترین قسمت تحقیق نگارش یافته های آن است.
- باید هم نتایج مورد انتظار و هم مغایر با فرض اولیه گزارش شوند.
- معمولاً نیازمند به ذکر منبع نیستند.
- شامل متن، جدول، شکل ها و آمارها می باشد.
- این بخش باید خیلی کوتاه و مختصر باشد و نتایجی گزارش شود که مرتبط با فرضیه ها باشد.
- ارائه یافته ها باید سازماندهی شده باشد.
- متن باید داستان وار باشد.
- یافته ها در ۳ بخش ارائه می شود:
- یافته های اصلی: جواب پرسشهای اصلی است.
- سایر یافته های مهم.
- یافته های دیگر (غیر منتظره)

- هر یافته را در یک پاراگراف جداگانه ذکر کنید.
- متن ها، جداول و شکل ها باید مکمل هم باشند تا خواننده هنگام دیدن آنها نیاز به مراجعه به متن نداشته باشد.
- بهتر است ابتدا در متن گفته شود یافته چیست و بعد شکل و جدول آورده شود.

- بسیاری از خوانندگان تمایل دارند متن را جسته و گریخته بخوانند.
- خواننده بیشتر ترجیح می دهد به جدول و شکل نگاه کند. پس شکلها باید به خوبی منظور را برسانند.
- جداول باید طوری باشد تا بدون نیاز به متن هم قابل تفسیر باشند.
- راهنمای جدول این کار را انجام می دهد.
- از تکرار اطلاعات در جداول خودداری شود.
- تعداد جدول ها زیاد نباشد.
- طبق دستورالعمل (مجله یا ...) تهیه شود.
- عنوان جدول بالای آن قرار می گیرد.
- اولین ستون همواره توصیف کننده آنچه در ردیف ها آمده است می باشد.
- از اصطلاحاتی مانند گروه A، B و... که نیازمند ارجاع به متن است خودداری شود.
- هر جدول یک شماره دارد و ترتیب آنها در متن حفظ می شود.

- ارزش یک شکل هزاران برابر کلمات است.
- تصاویر کلیات را به خوبی منتقل کرده ولی از بیان جزئیات ناتوان هستند.
- تصاویر با بالاترین کیفیت تهیه شود تا در طی فرآیند چاپ کیفیت آنها کاسته شود.
- عنوان هر شکل زیر آن درج می شود.
- مانند جداول اشکال هم شماره دارند تا ارجاع به آنها امکان پذیر باشد.
- اگر قصد استفاده از شکل منبعی را داریم بایستی منبع آن را ذکر کنیم.
- اگر قصد گذاشتن تصویر از شخصی را داریم باید بلش مجوز کتبی بگیریم ضمناً اسم وی را به اختصار بنویسیم.
- اگر شکل یک نمودار است بایستی محورها را نامگذاری کرد.

- یکی از اساسی ترین اجزای مقالات و تحقیقات.
- نوشتن آن سخت بوده و به قوه درک و استنباط نویسنده بستگی دارد.
- در بحث ابتدا نتایج یافته های خود نویسنده عنوان شده سپس به یافته های قبلی گذر می شود و رابطه بین آنها بررسی می شود.
- اولین پاراگراف این قسمت باید پرسشهای تحقیق را جواب دهد.
- در این قسمت باید به پرسشهایی که ممکن است در ذهن خواننده ایجاد شود پاسخ دهد.
- خواننده معمولا باید بتواند با خواندن قسمت چکیده و بحث و نتیجه گیری کلیت کار را متوجه شود.
- از فرضیات حمایت شود.
- محدودیت های حین تحقیق تبیین شود اما اغراق نشود که کل کار زیر سوال برود.
- نحوه برخورد با محدودیت ها ذکر شود.

- مقایسه پژوهش فعلی و سایرین انجام شود.
- پژوهشهای قبلی ا در این قسمت دوباره مرور نکنید.
- نباید در مقایسه روش خود را مطلق جلوه داد زیرا هیچ روشی بی عیب نیست.
- مزیت های پژوهش ذکر شود.
- مطالعات آتی و کاهای پیش روی ذکر شود.
- توصیه ها و پیشنهادها گفته شود.
- از گفتن این جمله که مقاله یا کار پژوهشی شما اولین کاری است که در این زمینه انجام می شود حتی المقدور خودداری کنید.
- روش تحقیق بر پایه آزمایش است و آزمایش خالی از اشکال نیست. پس نباید در پایان نتیجه گیری کرد که فرضیه ما اثبات شده است.

- پیام نهایی مقاله در یک یا چند پاراگراف کوتاه منتقل می شود.
- نتیجه گیری باید واضح و محکم باشد.
- فراتر از حیطه پژوهش نباشد.
- حدس و گمان نباشد.
- با جملات مبهم و تکرار نتایج پایان نیابد.
- شکل و نمودار وجود ندارد.

- شیوه نگارش مراجع در مقالات، کتب و تحقیقات با هم تفاوت می کند.
- نیازمند آشنایی با روشهای مرجع نگاری هستیم.
- حتی در مقالات بین المللی هم اشتباه در مرجع نگاری وجود دارد.
- ذکر مراجع لازمه امانتداری و اخلاق در نگارش است.
- امکان بررسی صحت و سقم محتوای نوشتار علمی را فراهم می کند.